

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

УДК 349.422:338.43(477)
DOI 10.37772/2309-9275-2021-2(17)-18

КУЛИНИЧ ОЛЬГА ПАВЛІВНА

кандидат юридичних наук, доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу Київського національного економіко-торговельного університету

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕМОНСТРАЦІЙНИХ ФЕРМ ЯК СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Проведено аналіз світового досвіду функціонування демонстраційних ферм як форми застосування в аграрному виробництві інноваційних технологій суб'єктами агробізнесу. Розглянуто конкретні проблеми вітчизняної практики діяльності демонстраційних ферм. Запропоновано подальші напрями вдосконалення правового статусу демонстраційних ферм як особливих суб'єктів агробізнесу в Україні.

Ключові слова: сільське господарство, агробізнес, інновації, дорадча служба, демонстраційні ферми, правове забезпечення.

Постановка проблеми. Як свідчить світовий досвід, одним із ефективних механізмів зростання аграрного виробництва є просвітницька діяльність серед агровиробників і сільського населення, спрямована на підвищення рівня технологічних знань і вдосконалення практичних навичок прибуткового ведення сільського господарства в умовах ринкової економіки. З цією метою суб'єкти агробізнесу повинні мати легальний доступ до послуг з питань економіки, управління, технологій, маркетингу, обліку, податків, права, екології тощо, поширення та впровадження у виробництво сучасних технологій, новітніх досягнень науки і техніки, які мають безпосередній вплив на технологічний прогрес у аграрній сфері. Важливим фактором поширення передових технологій та практику сільському господарстві є діяльність демонстраційних ферм. Однак, в Україні вони не мають належного правового статусу, що істотно ускладнює їх діяльність.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які складаються у сфері створення та функціонування демонстраційних ферм.

Предметом дослідження є правовий статус демонстраційних ферм як суб'єктів агробізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Демонстраційні ферми є новим правовим явищем для України. Вітчизняній науковій літературі проблеми їх створення та функціонування не досліджувались.

Натомість, значний доробок у цій царині мають зарубіжні вчені В. Swanson, R. Rajalahti, J. Gayo, Y. Alexopoulos, E. Pappa, I. Perifanos, F. Marchand, H. Cooreman, L. Debruyne, A. Koutsouris та багато інших. Слід також зазначити, що близько до даної теми, досліджуючи модель функціонування системи дорадництва в Україні, підійшли такі вітчизняні науковці, як Безкровний М.Ф., Коваленко Т.О., Корінець Р.Я., Похиленко Н.М., Тараненко Л.С., Чемерис В. А., Соломонко Д.О. та інші.

Мета статті полягає у формулюванні наукових ідей та обґрунтуванні пропозицій щодо надання демонстраційним фермам як суб'єктам агробізнесу в Україні належного правового статусу на основі міжнародного і вітчизняного досвіду їх створення та діяльності.

Наукова новизна полягає у формуванні пропозицій щодо внесення змін до чинного аграрного законодавства України в частині закріплення особливостей правового статусу демонстраційних ферм.

Виклад основного матеріалу. Інновації є одним із інструментів підвищення ефективності та конкурентоспроможності агробізнесу в Україні. На жаль, формування і розвиток інноваційного процесу в аграрному секторі нашої держави характеризуються відсутністю чіткого і науково обумовленого організаційно-економічного механізму передачі досягнень науки та техніки сільськогосподарським мікро-, ма-

лим та середнім товаровиробникам і, як наслідок, суттєве відставання їх у питаннях впровадження інновацій в аграрне виробництво. За експертними оцінками, в Україні з близько 40 тисяч фермерських господарств інноваційні технології на постійній основі застосовують не більше 10% [1]. Цього замало для того, щоб сільське господарство відповідало сучасним очікуванням суспільства та сприяло вирішенню проблем продовольчої безпеки, якості та безпечності харчових продуктів, підвищенню добробуту сільського населення. Для досягнення цієї мети системи землеробства мають, на нашу думку, стати більш науковими, а фермери повинні бути обізнаними, мати доступ до них і мати можливість використовувати найкращі сільськогосподарські практики.

Як свідчить світовий досвід, реальним механізмом забезпечення масовості застосування технічних, технологічних, біологічних, економічних, управлінських і соціальних інновацій аграріями є передача інформації та нових ідей безпосередньо від фермерів, діяльність яких є зразком успішних методів ведення сільського господарства, до інших сільгоспвиробників. «Бачити – значить вірити» – це основна філософія польових демонстрацій. Можливість побачити у практичному розрізі нові інноваційні технології, практики або системи, що задіяні на демонстраційній фермі, яка не надто відрізняється від їх власних, а також розмови з фермером, який активно займається впровадженням інновацій на практиці і до кого вони можуть ставитися як до рівного, вселяють більше довіри аграріїв до технологічних нововведень. Фермери, які спостерігають за результатами випробувань на демонстраційних фермах, де працюють їх побратими, значно швидше приймають рішення щодо введення інновацій особливо тих, які є дорогими, складними або вимагають великих зрушень (перебудови виробництва).

Важливість демонстраційних ферм понад століття тому визнав агроном Асахель Кнапп, який вірив у філософію викладання через демонстрацію. В 1883-1884 рр. він, будучи президентом коледжу в штаті Айова в Еймсі (США), заснував на території кампусу показову ферму (прообраз сучасної демонстраційної ферми), яка стала місцем експериментального землеробства. Метою створення ферми була демонстрація місцевим фермерам на практиці найкращих і найвигідніших способів виробництва стандартних сільськогосподарських культур [2].

Сьогодні демонстраційні ферми набули широкого поширення в багатьох країнах світу, зокрема, в країнах Євросоюзу, Великобританії, США, Ізраїлі, Китаї, Австралії, Новій Зеландії, Гані, Нігерії [3] тощо.

Діяльність сучасних демонстраційних ферм спрямована на: навчання аграріїв різним агротехнікам і технологіям; демонстрацію нових видів сільськогосподарських культур і порід тварин; вивчення та тестування, поряд із традиційними, нових методів і технологій виробництва; впровадження нових ідей, новітніх продуктів, техніки, технологій, менеджменту, маркетингу у виробництво та переробку сільськогосподарської продукції.

Демонстраційні ферми також сприяють впровадженню в аграрне виробництво нових наукових концепцій, які трансформують сільське господарство, включаючи точне землеробство (систему управління господарством, яка гарантує, що ґрунти та культури отримують те, що їм потрібно для оптимального росту та продуктивності) та природоохоронне сільське господарство (система сталого сільськогосподарського виробництва, що складається з трьох пов'язаних принципів – мінімальне порушення ґрунту, змішування та чергування культур, а також утримання перелогів). Крім того, демонстраційні ферми з їх новітньою технікою та технологіями є розумною інвестицією, яка прискорює віддачу коштів, вкладених в аграрний сектор економіки.

Засновниками демонстраційних ферм можуть бути різні особи та інституції. До них належать урядові установи (міністерства, відомства, комісії тощо), державні та приватні наукові і науково-дослідні заклади, сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, компанії і стартапи, орієнтовані на сільське господарство, неурядові організації, громадські (професійні) організації тощо. Залежно від цілей, які ставлять перед собою демонстраційні ферми, їх розміри можуть бути досить різними, від невеликих сімейних до великих корпоративних ферм. Наприклад, у штаті Невада (США) середня за розміром демонстраційна ферма має площу угідь не менше 10 акрів і не більше 80 акрів [4].

В Україні дрібні сільськогосподарські товаровиробники виробляють понад 55% сільськогосподарської продукції, у тому числі 80-95% трудомісткої (молоко, картопля, овочі і фрукти). При цьому продуктивність в особистих селянських (4,3 млн.) та фермерських (41 тис.) господарствах у 7 разів нижча, ніж у аналогічних за розміром фермах розвинутих країн світу [5, с. 8]. Тому ми вважаємо, що створення демонстраційних ферм в нашій країні є дуже актуальним завданням аграрної політики держави, реалізацію якого слід прискорити.

Як зазначає Даррелл А. Дромгул, доцент Техаського університету, демонстрація результатів дає змогу виробникам швидко порівняти результати випробування з результатами, які зараз вони мають на

своїх фермах. Коли продукт або технологія, що тестується, перевершують ті, що використовують звичайні фермери, вони бачать цю перевагу. Демонстрація результатів показує потенційним користувачам, як працюють на практиці інновації. Це один з найефективніших освітніх інструментів для передачі дослідницьких технологій та практик сільськогосподарським виробникам. Жоден метод не впливає на рішення щодо прийняття цільовою аудиторією нововведень так, як демонстрація результату [6].

Інформаційно-консультаційна діяльність в аграрному секторі економіки України покладена на сільськогосподарські дорадчі служби. Правові засади здійснення такої діяльності визначає Закон України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність" [7]. Зокрема, в Законі зазначено, що сільськогосподарська дорадча діяльність – це сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб особистих селянських та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх форм власності і господарювання, а також сільського населення у підвищенні рівня знань та вдосконалення практичних навичок прибуткового ведення господарства. Згідно з ст. 4 цього Закону, головною метою діяльності суб'єктів дорадництва є: підвищення рівня знань і вдосконалення практичних навичок прибуткового ведення господарства суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення в умовах ринкової економіки; надання суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільському населенню дорадчих послуг з питань економіки, технологій, управління, маркетингу, обліку, податків, права, екології тощо; надання дорадчих послуг органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань підготовки та реалізації планів соціально-економічного розвитку, формування громадянського суспільства; поширення та впровадження у виробництво сучасних технологій, новітніх досягнень науки і техніки [7].

На виконання цього Закону Кабінет Міністрів України своєю постановою затвердив "Державну цільову програму сільськогосподарської дорадчої діяльності на період до 2009 року" [8] та видав розпорядження "Про схвалення Концепції формування державної системи сільськогосподарського дорадництва"[9] і "Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції формування державної системи сільськогосподарського дорадництва на період до 2015 року"[10]. Зокрема, в цих нормативно-правових актах передбачається запровадження двох важливих організаційних заходів модернізації сільськогосподарської дорадчої діяльності: створення Національ-

ного центру дорадництва та регіональних сільськогосподарських дорадчих служб; забезпечення використання існуючого науково-освітнього потенціалу в системі аграрної освіти та Національної академії аграрних наук.

Виконання вищезазначених нормативно-правових актів сприятиме реалізації можливостей впровадження європейського досвіду інформаційно-консультаційного забезпечення сільськогосподарських виробників, а також формуванню дорадчих служб на кооперативних засадах і засадах державно-приватного партнерства із залученням підприємницьких, професійних і громадських організацій.

Водночас законодавство України про дорадчу службу засноване на консультаціях і порадах фахівців. Однак, воно не передбачає використання такої організаційно-правової форми поширення передового досвіду у сільському господарстві як діяльність демонстраційних ферм. Тому слід констатувати, що вітчизняне законодавство про дорадчу діяльність у сільському господарстві не відповідає кращим зарубіжним законодавчим практикам.

Разом з тим сільськогосподарське дорадництво є невід'ємною складовою євроінтеграційного процесу. Так, в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачено, що «співробітництво між Сторонами у сфері сільського господарства та розвитку сільських територій охоплює, *inter alia*, такі сфери:... г) сприяння інноваціям шляхом проведення досліджень та просування системи дорадництва до сільськогосподарських виробників» [11].

У Європейському Союзі важливість системи сільськогосподарського дорадництва знайшла відображення у правових актах країн-членів цієї організації. Зокрема, у Регламенті (ЄС) №73/2009 записано, що «для надання допомоги фермерам у цілях відповідності стандартам сучасного, високоякісного сільського господарства необхідно, щоб держави-члени ЄС продовжили використовувати всебічну систему консультування фермерів, передбачену в Регламенті (ЄС) 1782/2003. Система консультування фермерів повинна допомагати фермерам в отриманні більшої інформації про потоки матеріалів і процеси на фермах, що належать до екології, безпеки продуктів, здоров'я та захист тварин без будь-якого впливу на їх зобов'язання виконання стандартів та їх відповідальність» [12].

Слід зазначити, що вітчизняна практика запровадження у аграрне виробництво нових сільськогосподарських технологій випереджає розвиток законодавства про дорадчу службу. Такий висновок підтверджує діяльність створених в Україні з ініціативи агровиробників демонстраційних ферм.

Так, на Дніпропетровщині в с. Олександрівка Покровський району в рамках проекту “Кооперативна навчальна ферма та послуги” відкрито першу чергу комплексу кооперативної навчальної молочної ферми, яка є прикладом європейської ферми середнього розміру. Даний проект впроваджується партнерами – Дніпропетровською обласною владою, компанією “Данон” в Україні”, Міжнародною благодійною організацією “Добробут Громад” (Heifer-Ukraine), Дніпропетровською обласною громадською організацією “Сільськогосподарська консультативна служба” (ДОГО “СКС”) за підтримки “Еко-систем фонду Данон”, “Хейфер Інтернешнл” (США), Канадської агенції міжнародного розвитку (CIDA) та передбачає фінансування на загальну суму близько 1,8 млн. євро [13].

Крім того, Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України (НАСДСУ) започатковує проект “Українська мережа демонстраційних ферм “Демо-ферми”, що реалізовуватиметься за підтримки Програми USAID з аграрного та сільськогосподарського розвитку (АГРО). Мета проекту – створення мережі демонстраційних ферм на базі діючих сільськогосподарських підприємств, ферм, а також дослідних господарств навчальних та науково-дослідних установ, що запровадили кращі практики ведення сільськогосподарства та переробки сільськогосподарської продукції.

Зазвичай демонстраційна ферма в Україні – це суб’єкт підприємницької діяльності у сільському господарстві, створений з метою отримання доходу не тільки від реалізації виробленої сільськогосподарської продукції, а й від діяльності з демонстрації власних здобутків у сфері виробництва новітніх продуктів, використання нових технологій, менеджменту, маркетингу та вдосконалених практичних навичок прибуткового ведення аграрного виробництва. Відповідно демонстраційні ферми створюються тими агрогосподарствами, які самостійно досягли високих технологічних і організаційних стандартів виробництва сільськогосподарської продукції протягом багатьох років «спроб та помилок». Відповідно кількість демонстраційних ферм в Україні є незначною, і тому вони істотно не впливають на агровиробничий процес в нашій державі.

На нашу думку, з метою підвищення ефективності дорадчої діяльності у сільському господарстві є необхідним створити сприятливі законодавчі умови для появи демонстраційних ферм на базі передових суб’єктів агробізнесу. Для цього уявляється доцільним внести істотні корективи у аграрну політику нашої держави та на цій основі вдосконалити основні законодавчі акти про сільське господарство у части-

ні способів та форм стимулювання науково-технічного прогресу через систему дорадництва. Зокрема, доцільно внести відповідні зміни і доповнення узакони України “Про фермерське господарство”, “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”, “Про державну підтримку сільського господарства України”, “Про інноваційну діяльність”, “Про захист економічної конкуренції”, “Про охорону навколишнього природного середовища” та деякі інші правові акти.

Внаслідок цього на провідні ролі поширення інноваційних підходів та методів аграрного господарювання мають вийти не тільки науковці та науководослідні установи, а й самі агровиробники, які досягли високих технологічних і організаційних стандартів у веденні агробізнесу та набули організаційно-правового статусу демонстраційної ферми.

Для досягнення такої мети уявляється доцільним розробити та прийняти закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів про сільське господарство з метою підвищення ролі демонстраційних ферм у поширенні інноваційного досвіду аграрного господарювання”.

По-перше, цим законом мають бути визначені особливості організаційно-правового статусу демонстраційної ферми у порівнянні з традиційними суб’єктами агробізнесу. Не зважаючи на використання у запропонованому законі словосполучення «демонстраційна ферма», вважаємо, що такі ферми можуть утворюватися на базі різних організаційно-правових форм аграрного господарювання, а не тільки фермерських господарств. Водночас право на отримання статусу демонстраційної ферми доцільно надавати лише тим суб’єктам аграрного виробництва, які не обмежують свою діяльність наданням дорадчих послуг, а ведуть достатньо масштабне прибуткове виробництво. Натомість правовий статус демонстраційної ферми не може надаватися науково-дослідним установам академій наук, оскільки вони не є суб’єктами агробізнесу.

По-друге, запропонованим законом мають бути визначені критерії, за якими суб’єкт агробізнесу може отримати правовий статус демонстраційної ферми. Зокрема, слід закріпити в законі вимогу, що дорадчі послуги демонстраційної ферми мають також бути прибутковими.

По-третє, уявляється доцільним створити публічний реєстр демонстраційних ферм, включення до якого суб’єкта агробізнесу має бути правовою умовою надання йому статусу демонстраційної ферми. Таким публічний реєстр може бути державним і вестися Міністерством аграрної політики та продовольства України. Водночас кращим варіантом ведення такого реєстру уявляється надання прав на

його ведення самим демонстраційним фермам, які для цього об'єдналися у саморегульовану організацію демонстраційних ферм. Не виключається можливість створення такої саморегульованої організації на базі Української мережі демонстраційних ферм "Демо-ферми" як громадської організації.

По-четверте, пропонується законом на державу слід покласти обов'язок сприяти розвитку демонстраційних ферм через систему державної підтримки сільськогосподарства. Така державна підтримка практикується у ряді країн. Так, у штаті Невада (США) демонстраційні ферми отримують із бюджету округу від 10 до 100 доларів на 1 акр землі [4]. Для надання державної підтримки вітчизняним демонстраційним фермам можна перерозподілити бюджетні кошти, які виділяються для підтримки сільськогосподарства, з пріоритетним їх наданням демонстраційним фермам, які з метою підвищення ефективності послуг, що надаються іншим господарствам, здійснюють дослідницьку діяльність. Адже саме така державна підтримка буде економічно найефективнішою.

По-п'яте, законом доцільно передбачити, що демонстраційні ферми можуть створюватись як приватних, так і на орендованих на тривалі строки землях державної та комунальної власності. Вважаємо, що розмір використовуваних демонстраційною фермою земель може варіюватись залежно від напряму виробничої діяльності ферми. Проте по кожному з таких напрямів варто встановити мінімальні площі сільськогосподарських угідь, які мають перебувати у власності або користуванні суб'єкта агробізнесу, що претендує на отримання статусу демонстраційної ферми.

Висновки. Таким чином, для створення умов для діяльності демонстраційних ферм в нашій країні як чинника інноваційного розвитку аграрного виробництва доцільно, на наш погляд, надати їм особливого правового статусу демонстраційної ферми. Для цього потрібно розробити та прийняти закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів про сільське господарство з метою підвищення ролі демонстраційних ферм у поширенні інноваційного досвіду аграрного господарювання". Цим законом варто передбачити:

1) особливості організаційно-правового статусу демонстраційної ферми у порівнянні з традиційними суб'єктами агробізнесу. Такі ферми можуть утворю-

ватися на базі різних організаційно-правових форм аграрного господарювання, а не тільки фермерських господарств. Право на отримання статусу демонстраційної ферми доцільно надавати лише тим суб'єктам аграрного виробництва, які не обмежують свою діяльність наданням дорадчих послуг, а ведуть достатньо масштабне прибуткове виробництво. Натомість правовий статус демонстраційної ферми не може надаватися науково-дослідним установам академії наук, оскільки вони не є суб'єктами агробізнесу;

2) варто визначити критерії отримання суб'єктом агробізнесу правового статусу демонстраційної ферми. Зокрема, слід закріпити в законі вимогу, що дорадчі послуги демонстраційної ферми мають також бути прибутковими;

3) доцільно передбачити створення публічного реєстру демонстраційних ферм, включення до якого суб'єкта агробізнесу має бути правовою умовою надання йому статусу демонстраційної ферми. Такий публічний реєстр може бути державним і вестись Міністерством аграрної політики та продовольства України, або недержавним, права на ведення якого доцільно надати самим демонстраційним фермам в особі створеної ними саморегульованої організації демонстраційних ферм;

4) слід покласти обов'язок сприяти розвитку демонстраційних ферм через систему державної підтримки сільськогосподарства. Для надання державної підтримки вітчизняним демонстраційним фермам можна перерозподілити бюджетні кошти, які виділяються для підтримки сільськогосподарства, з пріоритетним їх наданням демонстраційним фермам, які з метою підвищення ефективності послуг, що надаються іншим господарствам, здійснюють дослідницьку діяльність. Адже саме така державна підтримка буде економічно найефективнішою;

5) законом доцільно передбачити, що демонстраційні ферми можуть створюватись як на приватних, так і на орендованих на тривалі строки землях державної та комунальної власності. Розмір використовуваних демонстраційною фермою земель може варіюватись залежно від напряму виробничої діяльності ферми. Проте по кожному з таких напрямів варто встановити мінімальні площі сільськогосподарських угідь, які мають перебувати у власності або користуванні суб'єкта агробізнесу, що претендує на отримання статусу демонстраційної ферми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корінець Р. Концептуальні підходи до створення та розвитку української мережі демонстраційних ферм. *Фермер України*. 2021. № 11–12. С. 501–502.
2. Demonstration farms can help make a revolution in African agriculture. Demfarm. URL: <https://demfarm.id>
3. Українська мережа демонстраційних ферм. DemoFermUa. URL: <https://demofarmua.tilda.ws/home#rec355898704>.

4. Nevada Revised Statutes. Nevada Legislature. URL: <http://www.leg.state.nv.us/NRS/Index.cfm>.
5. Метелиця В. М., Гриценко М. П., Стецюк Л. С. та ін. Організація заготівельно-збутових послуг сільськогосподарськими обслуговуючими кооперативами: бухгалтерський облік, оподаткування та деякі правові аспекти: Методичні рекомендації / за ред. В. М. Метелиці, М. П. Гриценка. Київ: ТОВ «Поліграф плюс», 2018. 80 с.
6. Result Demonstration: A Method That Works. Texas A&M AgriLife Extension. URL: <https://agrilifeextension.tamu.edu/library/agricultural-business/result-demonstration-a-method-that-works/>.
7. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17.06.2004 р. № 1807-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 38. С. 470.
8. Про затвердження Державної цільової програми сільськогосподарської дорадчої діяльності на період до 2009 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 р. № 927. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
9. Про схвалення Концепції формування державної системи сільськогосподарського дорадництва: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.10.2011 р. № 1098-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
10. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції формування державної системи сільськогосподарського дорадництва на період до 2015 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 р. № 303-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Міжнародний документ від 21.03.2014 р. № 984_011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
12. Регламент Ради (ЄС) № 73/2009 від 19.01.2009 р. про заснування спільних правил для схем прямої підтримки фермерів в рамках Спільної сільськогосподарської політики і про заснування деяких схем підтримки для фермерів, що вносить зміни в Регламенті ЄС № 1290/2005, ЄС № 247/2006, ЄС № 378/2007 та скасовує Регламент ЄС № 1782/2003. Eur-Lex. URL: <https://eur-lex-europa-eu>.
13. Першу в Україні кооперативну навчальну молочну ферму відкрито. Danone. URL: <https://danone.ua>.

REFERENCES

1. Korinets R. (2021). Kontseptualni pidkhody do stvorennia ta rozvytku ukrainskoi merezhi demonstratsiinykh ferm. *Fermer Ukrainy – Farmer of Ukraine*, 11-12, 501-502 [in Ukrainian].
2. Demonstration farms can help make a revolution in African agriculture. Demfarm. URL: <https://demfarm.id>
3. Ukrainska merezha demonstratsiinykh ferm. DemoFermUa. URL: <https://demofarmua.tilda.ws/home#rec355898704> [in Ukrainian].
4. Nevada Revised Statutes. Nevada Legislature. URL: <http://www.leg.state.nv.us/NRS/Index.cfm> [in English].
5. Metelytsia V. M., Hrytsenko M. P., Stetsiuk L. S. et al. (2018). Orhanizatsiia zahotivelnno-zbutovykh posluh silskohospodarskymy obsluhovuiuchymy kooperatyvamy: bukhalterskyi oblik, opodatkovannia ta deiki pravovi aspekty: Metodichni rekomendatsii. V. M. Metelytsi, M. P. Hrytsenka (Ed.). Kyiv: TOV «Polihraf plus» [in Ukrainian].
6. Result Demonstration: A Method That Works. Texas A&M AgriLife Extension. URL: <https://agrilifeextension.tamu.edu/library/agricultural-business/result-demonstration-a-method-that-works/> [in English].
7. Pro silskohospodarsku doradchu diialnist: Zakon Ukrainy vid 17.06.2004 r. № 1807-IV. (2004). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 38, 470 [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi prohramy silskohospodarskoi doradchoi diialnosti na period do 2009 roku: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11.07.2007 r. № 927. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
9. Pro skhvalennia Kontseptsii formuvannia derzhavnoi systemy silskohospodarskoho doradnytstva: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31.10.2011 r. № 1098-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo realizatsii Kontseptsii formuvannia derzhavnoi systemy silskohospodarskoho doradnytstva na period do 2015 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.05.2012 r. № 303-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
11. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: Mizhnarodnyi dokument vid 21.03.2014 r. № 984_011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
12. Rehlament Rady (YeS) No. 73/2009 vid 19.01.2009 r. pro zasnuvannia spilnykh pravyl dlia skhem priamoї pidtrymky fermeriv v ramkakh Spilnoi silskohospodarskoi polityky i pro zasnuvannia deiakyykh skhem pidtrymky dlia fermeriv, shcho vnosyt zminy v Rehlamenti YeS No. 1290/2005, YeS No. 247/2006, YeS No. 378/2007 ta skasovuiє Rehlament YeS No. 1782/2003. Eur-Lex. URL: <https://eur-lex-europa-eu> [in Ukrainian].
13. Pershu v Ukraini kooperatyvnu navchalnu molochnu fermu vidkryto. Danone. URL: <https://danone.ua> [in Ukrainian].

КУЛИНИЧ ОЛЬГА

кандидат юридических наук, доцент кафедры правового обеспечения безопасности бизнеса
Киевского национального торгово-экономического университета

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРАВОВОГО СТАТУСА ДЕМОНСТРАЦИОННЫХ ФЕРМ КАК СУБЪЕКТОВ АГРОБИЗНЕСА В УКРАИНЕ

Проведен анализ мирового опыта функционирования демонстрационных ферм как формы применения в аграрном производстве инновационных технологий субъектами агробизнеса. Рассмотрены конкретные проблемы отечественной практики деятельности демонстрационных ферм. Определены дальнейшие направления совершенствования правового статуса демонстрационных ферм как особых субъектов агробизнеса в Украине.

Ключевые слова: сельское хозяйство, агробизнес, инновации, демонстрационные фермы, правовое обеспечение.

KULYNYCH OLHA

PhD in Law, Associate Professor at the Department of Legal Safety of Business
of Kyiv National University of Trade and Economics

ACTUAL ISSUES OF IMPROVEMENT OF THE LEGAL STATUS OF DEMONSTRATION FARMS AS SUBJECTS OF AGRIBUSINESS IN UKRAINE

Problem setting. It has been known that the use of advanced technological knowledge for running agriculture is to be one of the most effective factors to ensure the growth of agricultural production. To succeed, agribusiness entities must have legal access to the latest achievements in Economics, Management, Technology, Marketing, Accounting, Taxes, Law, Ecology, etc. Therefore, demonstration farms, as areas where modern achievements in agriculture have been displayed, play a significant role in the spread of innovative technologies and practices in agriculture. Nevertheless, the legal framework for demonstration farms activity has not been introduced in Ukraine.

Analysis of recent researches and publications. The information base of the current research is not only extended to the current legislation of Ukraine, but also it includes the latest studies of scholars and scientists in the field of Agriculture and Agrarian Law.

Target of research is to provide academic research underlying the issue of introduction legal provisions on legal statutes of the demonstration farm into the framework of agrarian legislation on legal statutes of agribusiness subjects.

Article's main body. At present, the best international experience of managing demonstration farms as new subjects of agribusiness, which disseminate the innovative experience of agricultural management among other farms, is becoming more and more essential to introduce into the production of agriculture in Ukraine. However, in our country, there is no proper legal framework for the establishment and operation of demonstration farms, which complicates their activities.

In this regard, the analysis of the world's experience in the operation of demonstration farms as a form of application of innovative technologies in agricultural production by agribusiness entities was made. The most relevant issues of the domestic practice of demonstration farms were considered. Further recommendations to enhance the legal status of demonstration farms as special subjects of agribusiness in Ukraine were given.

Conclusions and prospects for the development. The article substantiates the feasibility of adopting a law on demonstration farms, which would determine the legal status of such farms, and formulates proposals for the content of the main provisions of the legal status of demonstration farms, which should be enshrined in the proposed law.

Keywords: agriculture, agribusiness, innovations, demonstration farms, legal regulation.

Кулинич О. П. Актуальні питання вдосконалення правового статусу демонстраційних ферм як суб'єктів агробізнесу в Україні. *Право та інноваційне суспільство*. 2021. № 2 (17). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Kulynych17.pdf>.